

Asia: VN/30511/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö vientivetoista työmarkkinamallia ja sovittelujärjestelmän kehittämistä koskevista hallitusohjelmakirjauksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne Suomen työmarkkinamallin kehittämisestä.

Medialiitto kannattaa vientivetoista työmarkkinamallia. Ruotsissa vientivetoinen malli on osoittautunut toimivaksi kansantalouden, yritysten, työntekijöiden ja myös julkisen sektorin kannalta.

2. Näkemyksenne hallitusohjelmakirjauksesta, jonka mukaan: ”Laissa työriitojen sovittelusta säädetään, että palkantarkastusten yleistä linjaa ei voida ylittää valtakunnansovittelijan toimistosta tai sovittelulautakunnan toimesta annettavalla sovintoehdotuksella”.

Medialiitto katsoo, että kirjaus vahvistaisi vientivetoisen mallin toimivuutta.

2 a). Millä tavoin vientivetoisessa mallissa voitaisiin kohdentaa palkankorotuksia sellaisille aloille tai sellaisiin tehtäviin, joissa on palkkauksen kehittämistarpeita?

Työehtosopimusten palkkaratkaisuiden tulisi nykyistä enemmän perustua kohdennettaviin eriin. Kohdennuksessa voidaan ottaa huomioon tehtävät, joiden palkkauksessa on kehittämistarpeita. Työehtosopimusratkaisuiden lisäksi yrityksillä ja työnantajilla on mahdollisuus maksaa työehtosopimusta korkeampia palkkoja ja palkankorotuksia ja reagoida siten esimerkiksi työvoiman saatavuuteen. Tämän pitäisi koskea myös julkista sektoria.

3. Millaisessa menettelyssä työmarkkinaosapuolten yhteistä hyväksyntää nauttiva työmarkkinamalli olisi mahdollista valmistella?

Vientivetoista mallia kannattaa vahvistaa myös Suomessa. Ruotsissa saadut kokemukset ovat hyviä. Samankaltainen malli toimisi Suomessakin.

Julkisuudessa käydyn keskustelun perusteella näyttää siltä, että yhteisesti hyväksyttyä mallia ei ole lähiaikoina löydettävissä neuvottelumenettelyn kautta eikä varteenotettavaa vaihtoehtoa vientivetoiselle työmarkkinamallille ole esitetty.

4. Onko työriitojen sovittelusta annettuun lakiin perustuvaa vapaaehtoista sovittelua tarpeellista kehittää? Voidaanko lakisääteisen sovittelujärjestelmän rinnalla kehittää liittojen keskinäistä sovittelujärjestelmää esimerkiksi työehtosopimusten rajariitojen ratkaisemiseksi (keskusjärjestöjen välinen/sisäinen konsiliaatio, vrt. vastaava menettely Ruotsissa)?

Medialiiton tiedossa ei ole uudistamistarvetta. Työriitojen sovittelua koskevaa lakia on uudistettu hiljattain vuonna 2023.

5. Näkemyksenne työriitojen sovitteluinstituutioon kuuluvien toimijoiden (valtakunnansovittelija, sivutoimiset sovittelijat, sovittelulautakunta) merkityksestä ja roolista neuvotteluratkaisuun pääsemisessä ja työrauhan ylläpitämisessä. Kuinka lakisääteinen vientimalli vaikuttaisi sovitteluinstituution rooliin työmarkkinoiden toimivuuden edistämisessä ja työriitojen sovittelussa?

Sovitteluinstituution rooli on merkittävä työrauhan ylläpitämisessä ja ratkaisuun pääsemisessä. Vientivetoisen mallin vahvistaminen lainsäädännössä ei näkemyksemme mukaan heikennä sovittelua tai sen merkitystä. Sovittelijat ovat pitkään ottaneet toiminnassaan huomioon yleisen työmarkkinalinjan.

6. Tulisiko sovittelun tueksi ja työmarkkinajärjestöjen yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi edistää toimenpiteitä, joilla tuotetaan objektiivista tietoa työmarkkinoista, makrotaloudellisesta kehityksestä ja toimialakohtaisista olosuhteista? Jos kyllä, mitä nämä toimenpiteet voisivat olla?

Yhteinen tilannekuva työmarkkinoista, makrotaloudesta ja toimialakohtaisista olosuhteista on olennaista ja tärkeää. Muun muassa valtiovarainministeriö ja eri alojen ekonomistit tuottavat laajasti tietoa. Suomen Pankki tuottaa tutkimustietoa erityisesti makrotaloudesta, mikä on erityisen tärkeä vientivetoisessa mallissa.

Tutkimuslaitoksia on jo olemassa useita. Medialiitto katsoo, että uusia tutkimuslaitoksia ei ole tarpeen perustaa.

7. Muut mahdolliset kommentit.

Vientivetonen malli on pitkällä tähtäimellä koko Suomen etu. Toivomme, että mallia saadaan edistettyä mahdollisimman pikaisella aikataululla.

Nissi Elina
Medialiitto ry